

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.

București, Str. Regală, 6.

A apărut:

DOUĂ NEAMURI

DE

C. SANDU-ALDEA

Prețul Lei 1.50

EPIGRAMME

DE

RADU D. ROSETTI

Prețul Lei 1.50

Popasuri Vânătoarești

DE

ION BĂRSEANUL

Prețul Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

Cărți

apărute în editura Institutului de
arte grafice „Minerva“
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii . . .	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2 —
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară . . .	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
HOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere complete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux la Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvînte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din România	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din România	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate.	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bucovina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ardeal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața țărânească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul	— 50
CUNȚAN MARIA. — Poesii.	1.25	— Istoria Românilor în chipuri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLANMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvine!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina.	2.50		

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . . .	
Mosneagulde la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin . . .	1.50
POP VASILE. — Râs și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorica . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crișma lui moș-Precu . . .	2.—
— Dureri înăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din război . . .	2.—
— Floare-Oflită (roman). . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza stațiilor Balneare și Climatice din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită . . .	2.—
— Din bătrîni . . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Romînilor . . .	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5.	Istoria populară a literaturii Romîne . . .	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7.	Perdereă Basarabiei. . .	—15
» 8.	Unirea Principatelor. . .	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu. . .	—15
» 10.	Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihail Vi-teazul, de N. IORGA . . .	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 17.	Păstrarea sănătății . . .	—15
» 18.	Ce să citim? . . .	—15
» 19.	10 Mai . . .	—15
» 20-22.	Războiul pentru nea-tîrnare . . .	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro-politului Moldovei Veniamin Costachi . . .	—15
» 24.	Aritmetică . . .	—15
» 25.	Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Ralli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romănțe și cîntece
 ≡≡≡ naționale romîne pentru voce și piano ≡≡≡

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-triotic.
2. Luna doarme. Romănță populară.
3. Aoleu! Arie populară.
4. Suspine crude. Romănță populară.
5. Cit te-am iubit. Romănț. popular.
6. Călugărul. Melodie populară.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.
8. Doă fete spală lînă. Arie popul.
9. Ce te legeni codrului? Romănță.
10. Steluța. Romănță. | 11. Cucurnz cu frunza'n sus. Cîntec popular.
12. Fetița din ael sat.. Arie din Transilvania.
13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
14. Inimioara mea. Arie populară.
15. Am nu leu și vreau să-l bea. Cîntec popular.
16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
17. Imnul Regal Român de Hübsch.
18. Cîntecul Hîutei Latine. |
|---|--|

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile dîn țară și la Institutul de arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția
Strada Buzzești 42
Administrația
Strada Regală, 6.
BUCHUREȘTI

Director: N. IORGA
Redactori: { St. O. Iosif,
M. Sadovennu și
I. Scurtu.

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

„POVEȘTEA NEAMULUI“ LA EXPOZIȚIE.

Ideia de a înfățișa privitorilor de toată mîna, cu prilejul de chel-tuieși îmbielșugate al Expoziției, întreaga istorie a neamului românesc, în desfășurarea ei de două mii de ani, era fără îndoială foarte bună. Lucrurile ce se văd se uită mai puțin decît cele ce se petrec cu ochii în cărți, și aceasta e adevărat mai ales pentru oamenii de rînd, cari cetesc puțin. Se putea face acum, pentru Bucureșteni ca și pentru locuitorii celorlalte orașe din România, pentru săteni, pentru Romîni adunați din toate Ținuturile, dacă nu și pentru străinii veniți să ne vadă fără cea mai mică inițiere în lucrurile noastre, o puternică lecție de istoria Romînilor. Ea era cu atît mai mult la locul ei, cu cît această Expoziție, care s'a mărgenit la înnaintările noastre în curs de jumătate de veac, fusese plănuită întăiū mult mai larg, ca o amintire strălucită a celor două milenii strecurate de la închegarea din trup dacic și minte romană, graiū latin, a poporului nostru, — plan măreț din care mulți se măgulesc că ar fi rămas ceva în lucrurile ce le vedem astăzi pe cîmpia Filaretului. Și, iarăși, se poate zice că o astfel de privese era de nevoie pentru că, atît la Culă — o jucărie de diletant —, cît și la Palatul Artelor — un haos cu nepuțință de descurcat și lămurit —, nu s'a dat acea vedere a istoriei românești, care, oricît ar fi fost de strins legată Expoziția de jubileul Regelui, era dorită, și chiar așteptată cu nerăbdare, de toată lumea.

Directorul Teatrului, d. Davila, a luat asupra-și să organizeze, în versuri și chipuri, un astfel de spectacol pentru popor: dorind să înlătore orice vorbe nouă și neînțelese, l-a numit, ca un bun cunoscător al limbii noastre și al versurilor tipărite de d. Corneliu Moldovan în revista «Făt-Frumos», «Povestea Neamului».

Cărticica cu versurile s'a pus în vînzare fără ca publicul să caute a profita de aceasta. Mulți, cei mai mulți dintre ascultătorii scurtei poeme nici nu vor fi știut, decî, cine sînt cîntăreții trecutului nostru

național. Cit despre chipuri, se răspîndiseră părerile cele mai deosebite și mai vrăjmașe : pentru laudătorii plătiți ai Expoziției, în toate rătăcirile și greșelile ei, și «Povestea Neamului» era, nici se încapă vorbă, o adevărată minune, înaintea strălucirii căreia nu-ți rămîne decît să te închini evlavios și recunoscător. Pentru protivnicii, și ei interesați, ai lucrurilor bune, ca și ai lucrurilor rele din «bilciul de la Filaret», cari confundă cu voie petrecerile scandaloase și rînduiala de tot slabă cu însemnătatea lucrurilor expuse, pentru aceștia «Povestea» era o batjocură, adecă *încă* o batjocură (căci, în adevăr, sînt destule).

Rîndurile ce urmează sînt expresia unei păreri cu totul nepărtenitoare. Iată, în adevăr, ce am văzut și auzit dintr'un colț de arenă, unde mă strecurasem, după închiderea casei, prin îngăduința unor polițiști cu diplomă universitară și prin bunăvoința păzitorilor de a primi în chip de bacșiș cea ce încercasem în zădar a plăti la zisa casă.

Întăiū mi s'au părut slabe versurile pe care le trîmbiță cu glas tare, foarte exagerat, într'o atitudine de prooroc, un tînăr în haine negre — actor din Iași, mi se spune, — la rampa unei mari scene, pline de lăutari pentru trînteile naționale și internaționale, bune de circ și nu de Expoziție jubilară, de jandarmi și sergenți cu șăpcile în cap, și de acei oameni aleși prin îndrăzneală cari nemeresc totdeauna locurile întăiū fără biletul său bacșișul ce te îndreptățește la locurile din urmă.

Cînd însă a mai tăcut puțin publicul înfierbîntat de hirjoana atletilor și de primblarea tinerilor cu bustul gol în căruțele cu doi cai, cărora li se zice mîndru *bigie*, precum și de deosebitele șuierături și trîmbițări care însoțesc isprăvile gladiatorilor d-lui dr. Istrati, — am putut urmări armonia unor versuri une ori frumoase, — toate corecte, unele cu efect, dar, firește, cu totul lipsite de simțirea și spontaneitatea care cîștigă. Lumea, din partea ei, nu le urmăria, ci aștepta oamenii.

Iată-i, în sfîrșit. Întăiū Traian între ostași, și Decebal așijderea. Traian, ca Traian ; dar legionarii și Dacii, slabi de tot, Costumele, bune, sînt puse pe trupuri ciolănoase și strîmbate de muncă. Oamenii merg de frică, goniți parcă din urmă, de ochiul înfruntător al directorului ; dar nu e la dinșii nici cea mai mică eleganță, nici urma cea mai slabă de mîndrie. Păcat de costume !

Al doilea tablou : barbarii. Aici portul e croit după inchipuire ; nici-un istoric nu l-ar recunoaște. Unele arme cu blană pe dinsele par frigări în care s'ar fi tras guzganii de cei mari. Barbarii vin, cu toate armele lor grozave, tot așa de fricoși, de blegi, de șterși, tot așa de jalnic disciplinați ca și legionarii. Până acum, nici-o emoție.

Cît spune vre-o zece versuri artistul de pe scenă, zboară o mie

de ani. Apare o ceată de țeranî și de ciudați ostași în porturi apusene. Ar fi Bărbat, Litean (cetește: Litovoi), cei d'întăi Domni olteni cunoscuți. Poeții, cari nu cetesc istorie, i-au făcut Basarabî. Portul Voevozilor e cum nu se poate mai discutabil.

De la Bărbat și Litean-Litovoi, la Mircea. Mi se pare că prea miroasă a tămîie alegerea din toată viața lui a clipei de înfringere de la Nicolopol, numai pentru că atunci Voevodul muntean a stat lingă un strămoș al dinastiei. E neașteptat și supărător pentru ideile îndătinate să vezi așa de negru 'n barbă și de sprinten la călărit supt coșcogea coif de Lohengrin pe Mircea-cel-Bătrîn. Nu e încă nici-o mișcare în public. Mulți rid. Năimiții cu sara ce încunjură pe alcătuitorul principatului muntean, nu sînt mai breji decît ceilalți.

Întemeierea Moldovei, pentru care versurile cîntă multe neadevăruri istorice, înfățișează pe un Bogdan-Vodă, cu barba 'n lopățică, între două prea-frumoase cocoane călări, cu un rost nedeslușit. Costumele sînt de fantasmă și nu pot să placă.

Ștefan, da, și tovarășul său Țepeș, aceia stîrnesc aplause. E singurul tablou bun. În cea mai mare parte, el reproduce pe acela ce a fost dat vederii cu prilejul pomenirii din Iulie 1904. În reproducere, d. Davila a fost mai fericit decît în concepție.

Cu o mare săritură de aproape un veac, avem, după versuri răsunătoare, pe Mihaî. Ostașii lui sînt rău îmbrăcați: totul e numai închipuire. Voevodul însuși face impresie, și lumea-l primește și mai bine decît pe Ștefan. Iar ideia de a-l face să se năpustească nebuște în arenă și să fugărească umbre ca un strigoiu desperat, jignește.

Bătrînețele lui Matei-Vodă sînt binișor închipuie; dar ce gînd să se dea o barbă roșie lui Vasile Lupu, care calcă de ție milă de dinsul!

Tudor nu samănă: portul lui e însă bine studiat, iar Oltenii, în hainele de astăzi, au un aspect de realitate care mișcă.

Cu mult mai tare însă Cuza, pe care-l salută cu căldură toată lumea. Și figurile alegorice ce-l întovărășesc, sînt potrivite. În acest tablou ca și în celelalte, femeile merg bine.

Dar a represinta Domnia regelui Carol printr'o femeie în căruța cu patru cai, fiind ca pe tablă coroana, pe cînd cei mai mari Domni ai noștri călăresc ca niște jandarmi din garda regală în jurul ciudatului simbol, — aceasta dovedește o nespusă sărăcie de imaginație și o lipsă mare de gust, dacă nu și de pietate.

Acuma, arena e plină de toate alaiurile care s'au rînduit unul după altul, adecă s'au amestecat în cea mai pitorescă lipsă de perspectivă, de cuviință și de bun simț.

În scurt, dacă toate costumurile ar fi autentice și frumoase, s'ar fi putut alcătui *pe scenă*, și nu în rotundul cel mare al arenelor, care scade orice mărime, tablouri vii, însuflețite toate de oarecare poezie, pe care s'ar fi găsit cine s'o descopere. Ele ar fi închipuit clipele mari din viața neamului. În locul bieților oameni smomiți cu francul, cei d'întăiu artiști ai noștri ar fi jucat rolurile corifeilor istoriei românești. Versuri puține, și de tot frumoase — de ce nu s'ar fi ținut un concurs? — ar fi fost puse *în gura lor*. Și coruri, schimbări de lumină, fonduri decorative ar fi desăvârșit o impresie, care trebuie să fie măreață pentru ca să nu fie caraghioasă.

Așa ceva ar fi fost cu adevărat «povestea» vrednică de un neam.

N. IORGA.

MUNCITORUL

(În chip de epigraf)

— *«Vorbește pentru mine și cui te-ascultă spune
Că'n ceasul de pe urmă am stat cu gânduri bune,
Iar, dacă peste lacrimi pleoapele-mi căzură,
Am plîns văzînd că moartea de mine se îndură.»*

— *«Cu greaua lor povară purtat-am anî de truda,
Dar tu poți spune'n cuget, cui vrea să te audă,
Că, iertător, pe nimeni eî nu gălesc de vină,
Cînd de la muncă trecem la veșnica hodină.»*

— *«Cît de ușor putea-voiî s'aștept pîn'la 'nviere
Mult luminoasa vreme, lipsită de durere!
Dar celor din viață lung drumul li se pare; —
Lor spune-li din parte-mî: nădejde și răbdare»...*

O. CARP.

CUGETĂRI

Nu fă greșeala de a ridica pînă la tine prin propria-ți minie un dușman nevrednic.

*

«Scandal» numesc o luptă cei ce nu-î înțeleg scopul.

X.

PRIN SINGURĂȚĂȚI

7. În domnia Prahovei.

Pare a fi o tăcută înțelegere între un Ținut și locuitorii lui. Natura, de multe ori, a potrivit pe oameni după sine.

Muscelul e unul din județele idilice ale Țerii noastre; cu muncele do-moale, care își tremură florile în vânturi, la poalele cărora se ridică dintre grădinile de pruni case cu arcade crețe la pălimare, pe când departe se înfig în cer gingașe colțuri de munți limpezi ca niște cristale albastre. Pe dru-murile albe întâlnești sătenii îmbrăcați în veșminte împărătești: bărbați cu cămăși vărgate în borangic, femeii cu toate florile primăverii vărsate pe si-nuri, cu fote ca niște grădini, cu marame aurii... Și se potrivesc mai bine cu Ținutul zîmbetele, chipurile deschise, trandafirii, și de acestea întâlnești mai adesea...

Pe cînd dincoace, în domnia Prahovei, apeii vijelioase și reci, care se frînge de pietre, cînd strivită de stînci rupte pieziș, cînd despletită pe largi albiți. dealurile nu sînt atît de line, răsfățate de soare, ci mai mult răpezi, îmbră-cate în păduri negre, pe marginea cărora cotește cîte o cărare pînă într'o poieniță, sus, unde se ridică căsuțe înălțate pe temelii de piatră, cu acoperiș țuguiat de șindrilă, cu podoabe rare, la ferestre fără zvăpăiatele garoafe și mușcate, atît de iubite în Muscel. Chiar vorba pe aci parcă e mai rară, și, cînd o scoate omul din gură, de obicei are mult miez; se pătrund mai bine cu ochii, își înțeleg gîndurile și fără cuvinte. Am văzut și la copii marele dar de a nu vorbi decît cînd știu că vor vărsa o nouă lumină asupra întrebării. Asemenea portul sătenilor e mai cumpătat. Parcă au priceput oamenii că în Ținutul acesta serios, acoperit de păduri întunecate, potrivit mai mult pentru rugăciune, nu e cuviincios să te împodobești prea mult.

Și munții, în blocuri de piatră severă, despicați în prăpăstii adînci, une ori cu țandări zvirlite îndrăzneț către cer, nu sînt munți de idilă, ci de tragedie. Pădurile nici nu cutează să se suie pînă pe vîrfuri, ci rămîn agățate de grumajii lor, parcă speriate de imensele prăpastii viorii ce se cască supt ele..., și, cu venirea serii, ce dulce melancolie îndemnătoare la rugă de mul-țămire măreței naturi se coboară pe văile de brazi!.. Cum sună talangele de mîngîios prin umbra arinilor, pe malul riului!.. Ce grandios se trage per-deaua înstelată a nopții peste munți!..

8. Spre Șipote.

Umblu de mult timp pe drumul graniței spre Șipote. Singur în marea li-niște, cu un băț lung în mîină, urc și cobor cărarea, cînd umbrît de pădure, cînd încălzit de soare...

O deschidere largă spre Ardeal.. Munți răpezi, dințați de brazi; printre ei, văi adînci cufundate într'un lac aburos, viorii, de-asupra căruia iese colțuri sterpe. Și, în fund de tot, o imensă umbră cenușie se ridică pînă la înălțimea Bucegilor. Trebuie să fie Piatra-Craiuului. De-asupra ei s'a culcat un nor alb. Cerului parcă i-au ieșit colorile de atîta soare.

... O altă deschidere spre Țara-Românească, Bucegi-Omul: de stîncă, în fund, cu prăpăstii largi, cu vîrfurile scrijelate, stau cufundați în aceeași lumină aburoasă. Umbrele albastre cad în fișii și ascund tot ce se va fi aflînd supt ele. Jos de tot, după o pădure de brazii, se întinde o livede uriașă, care după ochi e așa de aproape, că îmi vine să sar în ea... Un chiot de copil, pe undeva în jos. Încolo, tăcere de te sperii. Orîcît de frumos e, n'aș vrea să-mi pretrec viața pe aci. Te-ar omorî cu încetul de urît, frumuseța aceasta atît de singură, de covîrșitoare, atît de tăcută...

... Altă deschidere: de astă dată, un tablou mult mai real decît vaporea-sele vedenii de pînă acum. Bucegiu au rămas în dreapta, și în față, dintr'o vale adîncă, se ridică munți domoli, acoperiți de brazii. Pădurile cad în fal-duri, maiestoase, liniștite. Același chiot de copil, mereu...

Cobor și eu într'acolo, și găsesc supt brazii înalți, alături de un trunchiu tăiat, doi băieți și o bătrînă. Băiatul cel mic, cu o căciulă care-i cade pe ochi, cum mă vede, din gălăgios ce era, nu mai scoate graiuri din gură, se ferește cu umărul și se uită sperios, plimbîndu-și mînuțele prin ciucurii de brad pe cari și i-a adunat în juru-i. Cel mai mare nu e silit de loc. El intră întîiu în vorbă cu mine, și se arată un vorbăreț și un mincinos fără seamăn. Fără să-l întreb, îmi spune că tata e aci, dar s'a dus cu bota să iea apă din vale. Apoi îmi istorisește cum a fost pe Bucegi, și ce șerpî mari erau «de ici pînă colo, mama lui Dumnezeu!», și ce prăpăstii, și cum au ajuns la peșteră și au vrut să iea apă, dar un călugăr bătrîn și urît, cu părul încilcit, s'a răpezit la ei, «vezi dumneata»; atunci «domnul Mihăilescu» i-a pus pistolul în piept și l-a omorît, și călugării au venit cu luminări aprinse în mînă, să-l îngroape..., și, Doamne, cum băteau clopotele la minăstire!.. — Și, cu cit toarnă mai multe minciuni, cu atît se infierbîntă mai mult; a încruntat din sprîncene și se infioară și el de grozăviile pe care le spune; bătrîna șade jos pe mușchiu, lîngă o desagă, și parcă nu m'a văzut.

Chipul ei topit, cu obraji adînciți din lipsa dinților, e înfășurat cu o basma neagră; ochii albaștri, blînzi, cu toate că se plimbă în jur, nu se opresc pe nimic. Din cînd în cînd, își saltă cu umărul sumanul negru care stă să-i cază. De la un timp, văz că se uită tot mai stăruitor la mine. Se ridică cu greu, vine mai aproape, ascultă. Cînd îmi arunc ochii spre ea, îmi, zîmbește, și ochii ei mici mă privesc mîngîios. Dă din cap, și parcă așteaptă o vorbă de la mine. Se apropie tot mai mult, îmi pipăie hainele, mă ocolește, zîmbindu-mi mereu. Curînd însă, se oprește, se întoarce umilită, și, așezîndu-se jos la locul ei, începe să plîngă tăcut.

Îl întreb în șoaptă pe băiat, ce are bătrîna... și el, întrerupt în minciunile lui, îmi răspunde răpede:

— Las'o, așa e ea! De cînd i-a murit fi-su. Pe cine întîlnește, crede că el e. Apoi își urmează povestirea.

De odată, din depărtări porni un freamăt care se apropie mereu. Puțina lumină care pătrundea prin ramuri, tremură ici și colo, cîtînd parcă să se ascundă. Și feregele se mișcară. Băiatul tăcu și el de ascultă. Atunci toată

pădurea se legănă încet, și un oftat prelung, adânc zbură peste capetele noastre. Ofta pădurea. Și colo jos se auzi un geamăt umilit:

— Oof, mamă, mamă, dragul mamei...

Bătrîna plîngea încet, ghemuită lingă rădăcina unui brad.

...Vorbărețul băiat mi-a spus că până într'o jumătate de ceas cel mult voiîi întîlni un pichet ars, de unde se face o potecă spre «Sanator». Umblu de un ceas și nu mai ajung pichetul. Am coborît mult; poiana în care vream să sar adineaori, e de-asupra mea. Jos, se aud ciopliturî sonore.

...O vedere spre Ardeal. Aceiași munți prăbușiți, pe cari după creșturile virfurilor, îi cunosc că sînt îmbrăcați în brazî, căci ei nu se vîd decît ca niște umbre. Prin văi, izvorîsc din adîncurile lacului de lumină alte cîteva colțuri; apoi nimic... Parcă aci s'ar sfîrși pămîntul; cerul, stîns de colori, cade drept, ca pîreții unei cupole de sticlă. Am ajuns și la pichetul ars. N'a mai rămas din el decît coșul înalt, vîruit, și de departe samănă cu un monument. Am coborît o largă poiană, de unde se vîd în toată voia coastele Bucegilor spre Ardeal, prăvălîte, cu țîndări, cu scobituri, cum nu prea sînt în Țara-Românească. Soarele înclină spre crestele lor. Am dat și de o potecă. Unde duce, Dumnezeuî știe! Eu apuc pe ea. De-acum intru în păduri. Sînt atît de singur!

Cobor în umbră, pe o potecă cu lut alunecos. Ferege enorme se desfac grase, umede, și coada-calului, buruiană care dă dovadă de mare umezeală, crește deasă ca peria. Și, de-odată, dintre tufisuri, un ochi verde de apă privește la mine, atît de neașteptat că mă înfioraiu puțin: e rămășița zăcută a unui torent gata să sece. Se apropie seara. Nicî-un zgomot, nicî-o urmă de om. Parcă sînt pe drum spre tîrimul cellalt...

9. Supt același brad sonor.

Supt același brad sonor de-asupra văii Teascului... Bucegiî și-au aruncat pe față un vîl albastru închis, și sprijinesc în cap o așa clădărie de nor, că îmi vine a mă mira cum nu se prăbușesc. Pe toate dealurile, a căzut cu seara o pulbere viorie; numai brazii din virful dealului din spre apus se ridică foarte negri pe cerul de aur în care plutește un norișor ca o foaie de trandafir. Și de pretutîndenî mă împresoară o tăcere și o răcoare, care mă pătrunde, îmi lărgește tot trupul înviorîndu-l. Peste puțin, se ridică din vale un cîntec puternic de tinerî. Accentele voinicești umplu munții. La sfîrșit, un glas dulce, conștient de frumuseța lui, tremură mă mult decît celelalte... Nimic deosebit n'are, nicî melodia, și mă ales versurile; totuși, seara aceasta e atît de măreață, că la auzul lor sufletul e mișcat adînc...

O stea de-asupra mea clipește și parcă-mî face semn. Și, în liniștea, în răcoarea, în fericirea serii, îmi pare une ori că mă topesc, că sufletu-mî alunecă spre ea, într'un zbor ușor, lin, nesfîrșit...

10. Mă plouă!

Cu un cîntec pe buze, cu veselia în ochi, mă trîntesc supt bradul acesta, cu capul răzimat de trunchiî, aruncîndu-mî cartea alături. În fața mea, jos, se desfășură tot Predealul. Cite o umbră de nor urcă pe mal, mă acopere,

dar curind fuge, gonită de o undă de soare. Hai, să-mi mai deschid cartea! Dar de unde să pot ceti? Vântul nu vrea să mă lase. Când ridic privirea, văd dealurile atit de deslușite adineaori, acoperite de un val albastru. În vale, citeva acoperișuri se lustruiesc; o umbrelă se deschide pe șosea... Un fișit mă ocolește de toate părțile... Mă plouă!

Mă plouă!... M'am pitit eū bine supt ramurile dese ale bradului, dar tot imi cad picături până pe gît; însă alunecă așa de frumos, parcă se joacă cu mine... Dealurile toate s'au învelit într'un fum de ploaie, iar Bucegiū se zăresc ca niște umbre cenușii...

...Ploaie cu toane; de-abia a stat, dînd drumul soarelui să năvălească auriū pe drumuri spre a suga apa, și, iat'o, acum iarășī se zorește incoace. O văd răpezită din cer până pe văi, ca o imensă perdea ușoară.

Ah, a venit!.. A răpăit citeva clipe; apoi a apucat spre Ardeal... Și deodată aierul s'a limpezit adînc. De la o casă cu șindrila pămîntie, se ridică fum albastru, și din sat se aude un măcănit de rațe vesele, așa de aproape, că-mi pare a fi lingă mine.

Depart, printr'o spărtură în groasele pături umede ce stau atit de sus în văzduhuri, se varsă, pe cine știe ce vale sălbatecă, o ninsoare de lumină, ca, prin icoane, binecuvîntarea lui Dumnezeu... Trîmba de raze se plimbă pe dealuri și încet cucerește tot Predealul. Acoperișurile strălucesc ca de argint; iarba e plină de scînteieri. Ce dulce căldură, cită veselie aruncă în aier și pe păduri lumina!... Cit de mare, cit de bun ești, soare!

G. VILSAN.

CHEMARE

*Apusul tînde vālu-ī de aur peste dealuri
Și mierla își începe sfințitul psalm de seară:
Duios răsună 'n vale, în tremur de chitară,
Păraiele lovindu-și argintul de pe valuri.*

*Îngînă 'ntreaga fire un cînt de leagăn, lin,
Adoarme crinul gîngaș un fluture la sin,
Și'n dulce 'mbrățișare visează împreună—
Ah, unde-ī limba care tot farmecul să-l spună!
Și tu rămîi uimită, și nu îți poți da samă
De sufletul ce'n-taină cu-atîta dor te chiamă.
Îți clatină zefirul șuvișele-aurite,
Și nu pricepi, că-s valuri din inimă-mi pornite.
Și caldul vāl de raze tu simți cum te'nveșmîntă,
Și nu pricepi, frumoaso, că-ī dragostea mea sfîntă.
Alungă mîntea rece cu șoapta ei bolnavă:
De dragoste-ī cuprînsă cereasca bolții slavū;
Norocul mieū de-o clipă s'a înfrățit cu tine,*

Legînd de chipul dulce nădejdea mea spre bine,
 Precum în veci lumina-î cu soarele 'nfrățită
 Și murmurul cu spuma pe valuri risipită.
 Zădarnic cerc adîncul din inimă să-l măsur,
 Cu o suflare caldă din suflet să te 'mpresur,
 Cum razele'mpresoară o floare în brădet:
 E mută struna rece, căci nu sînt eu poet.
 Izvorul fără moarte de sfîntă poezie
 E'n sufletul ce Tatăl menitu-ți-l-a fie.
 Din unda-î nesecată setos s'a adăpat
 Sărmanul suflet singur, în noapte scufundat;
 De s'a trezit la viață al cîntului mieu vers,
 E c'ai privit spre mine în dulcele tău mers.
 A ta este cîntarea, ce, plină de misteruri,
 S'a înndlțat ca fumul tămiiu către ceruri.
 Prinosu 'nsemnării din sufletele noastre
 Se 'nnalță 'n vîers de înger spre bolțile albastre.
 A ta este lumina, ce'n jurul mieu plutește,
 Și flacăra ce gîndul prideag mi-l încâlzește.
 Căci, vrînd să mi'sarăte acel ce dă viață,
 Întreaga-î strălucire și-a coborît-o 'n față,
 Ți-a strecurat în suflet adîncurile milei,
 Și'n ochii dulci, cucernici, lumina dulce-a zilei,
 Și sufletu-mi, adîncul voind să-l înțeleagă,
 S'a furișat în visu-ți curat. Și tu mi-ești dragă!
 Dar nu simți tu îndemnul în inima fecioară?
 Curată stea din ceru-ți ușor mi te coboară;
 Cununa noastră îngerî de pace-o împletesc
 Și blînde ursitoare la bine ne menesc.
 Va lăcrimă văzduhul de-a noastră fericire,
 De-a sufletelor noastre curată înfrățire.
 Mărită fie clipa și ceasul luminos,
 În care îngerî veseli în cale mi te-au scos!
 Și, de-ai putea 'nțelege, tu prea curată stea,
 Că, în lumina-ți dulce, de mult, tu ești a mea!

Cresc umbrele pe șesuri și blîndă noaptea vine,
 Împrăștiînd parfumul pădurilor vergine,
 Șoptînd duios povestea grăbitului pîrău:
 A ta e vraja firii și farmecu-î al tău;
 E loc pentru iubire de-apururi pe pămînt,
 Sînt flori, să să 'nșioare de-al tinereței cînt.
 Uni-vom focul nostru cu farmecele slavei....
 De ce-ți ștergî ochii limpezi? — Chemarea asculta-vei?

I. U. SORICU.

HANUL DIN ZĂVOIŪ.

IV.

Azi așa, mine așa, trece vara, și Lambu se simția tot mai singur în liniștea odăilor. Părinți n'avea, casa bătrânească se dărăpănase de tot, iar mila de la rude, știți: ca fulgerul pe apă.

Seara pînă tîrzior, sta cîte odată pe banca de supt măr, urmăria cu ochii firul de argint al rîului supt lumina lunii, și pornia pe gînduri dulci sunetul buciului pe vre-un deal. Iar, cînd răsuna satul de cîntecul strîngătorilor, cari veniau înnoptat de la polog, Lambu simția ceva cald în suflet, îi venia parcă și să ridă și să plîngă, se gîndia la tinereța lui sihastră, petrecută fără chip drăgălaș de fată mare. Acum se neteziau cărările viitorului, care se arăta poleit înaintea, și... Lambu adormia tot tîrziu în nopti d'acestea cu fermecătoare lumină de lună plină.

Din tîrgul lui « Sintilie », și-a luat, cu vre-o paisprezece poli, un călușel buiestraș. de-ți era mai mare dragul să te uiți la el, și-l îngrijia ca pe ochii din cap, Dimineața, se scula mai cu grijă, îi da grăunțe, îi împletia coama în ciucuri de lînică albastră, îl mîngia cu palma pe gît: nu mai putea de bucurie, cînd îl vedea cu capul în piept, ridicînd piciorul și bătînd în pămînt, cum fac caii învățați.

Și, în zilele calde de vară, cînd vînzarea mergea slab și băieții își făceau de lucru ștergînd praful de prin rafturi, pe Lambu îl apuca dorul de ducă, și, cum murgul era în grajdul pietruit și aștepta nerăbdător să vadă lumina soarelui, primia nechezînd șeaua în spinare și frîul în cap și pornia în buiestru domol, ridicînd praful drumului cu copita-î ferecată.

Răminea în urmă copacii singurateci din marginea șoselei, trecea ca părerea livezi de fin și ogrăzi de pruni, fete mari îi ieșiau în cale cu ulciorul plin de apă și dîndu-î bună-zuua, se opria în loc, lăsa un timp povara din mină și petreceau cu ochii pînă departe în zare pe călărețul care spinteca văzduhul cu biciul pe umăr și cu pălăria pe sprinceană.

Drumul se deschidea lung înaintea, și nici Lambu singur nu știa unde merge. La cîte un han, strîngea frîul, lega calul de palan și-și făcea drum înăuntru, cerînd un pahar de vin satî întrebînd de prețul vre unei mărți alese. Unde găsia cunoscuți cari dormiau la el în vremea bilciului, stăruia la mai multe pähare de băutură, pleca mai vesel în cale și începea să cînte de dor, sprijinindu-și biciul de oblînc.

Și, acasă, se întorcea seara pe lună, găsia prispa cu mesele încunjurate de lucrătorii muscelului, se grăbia pe treptele scării de piatră, da bună-seara în han, și-și lua locul la tejghea, căutîndu-și cheile în buzunarele minteanului. Și, cum își făcuse obiceiul să privească seara lumina de argint a girlei și să asculte răsunetul cîntecelor pe dealuri, mai totdeauna era pornit pe gînduri hangin și aștepta parcă să vie pe apa iazului împlinirea dorințelor lui nelă-

SAFTA COSTACHI (TĂLPAN) (după un portret în ulei, din 1803-4,
la domnul Lupu Costachi din Birlad).

Supliment la «Sămănătorul», anul V, No. 36.

CIMPOIERUL (după Raffet, în călătoria lui Demidoff.)

LĂUTARUL (după același)

murite. Cîte o undă de vînt venia din sus, plîngea prin frunzele sălciilor plecate și-î șoptia la ureche cuvinte de dor, și i se desprindea din întunecarea chip de fată mare. Visele nopții mereu erau turburate de fata jupînului, și pe Lambu îl stăpînia statornic gîndul de-a o putea aduce în casă ca nevasta lui.

V.

Lelea Maria a Badii era vestită pentru pusul căsniciilor la cale. Cu vorba ei prelungă și șoptitoare, cu ridicări de glas la lucrurile de seamă, cu aducerea minii la gură cînd se minuna de cele spuse tot de ea, sau de vorbele care umblă prin sat, cu prietenia fetelor, pe care o păstra prin felurite chipuri, prin mersul în fiecare Duminecă la horă și prin meșteșugul ei de-a pricepe unele taine ale sufletului, știa dragostea încotro se 'ndreaptă pe dealuri, și care de unde ar vrea să audă o vorbă bună sau spusă cu înțeles.

În han venia adesea să cumpere lînicuri, fir și mătășică pentru vilnicele înflorate care luciau pe războiul ei cu meșteșug.

Cu hangiul cel nou vorbea și despre alt ceva la tîrguieii, și de mult sta mai-mai să-î spună ce-î trecea ei prin minte: să fie să ajungă Nițică stăpîn pe hanul lui Măcare și Mia, fetița cea frumușică, să stea colea lingă sticlele din rafturi, cînd s'o duce Lambu după marfă.

Și cîte și mai cîte nu i se strecurau pe limbă lelii Mariei Badii, dar, vezi dumneata, nu-î venia să le spună așa, până n'o auzi și ea ceva mai cu temeiu, dintr'o parte, sau din alta. I se înfășurau cuvintele în gură, mai ocolia ea cu cîte o vorbă așa pe departe, dar Nițică sta de lemn: orî se făcea că nu înțelege, orî avea el alte planuri.

Însă toate astea până odată, și... se dezleagă inima omului și caută drum în lumea dorurilor ascunse ale ei.

Dintr'una, dintr'alta, Maria Badii l-a furat cu vorba într'o bună dimineață. După ce tîrguise ce-î trebuia, vrea să plece:

— Acù, vînzare bună, și ce-am auzit să fie cu temeiu la casă!

— Cum, ce-ai auzit, leliță Mario? Ia întoarce-te o leacă!

— E! Uita-m'ar moartea! Păi, adecă, numai eû am auzit. S'a vestit în toate nevestele, — și ce era de ele azi la biserică, maică, maică! După care vorbe urmă ascuțirea buzelor și plesnirea obrazului cu palma. Lasă, flăcăul maichii, lasă, că eû n'o să umblu cu plosca prin sat, să zvonesc lumea, dar..., aici spui vorba, aici să rămînă, că știm noi, iacătă și Dumnezeu drăguțu', care e d'asupra, bună dolofană de fată; și ce crezi, că ar fi rău?

Dintr'ntăiu Lambu s'a mai făcut așa că n'ar ști de ce e vorba, iar, la urmă, n'a avut ce face și a încheiat la plecare.

— Acù, leliță Mario, cum o vrea Dumnezeu!

Și, crezi dumneata, că a mai așteptat ceva Maria Badii! Și-a făcut vînt în calea jupînului Măcare, s'a făcut că-l întrebă de ceva și a tăinit mult cu el la răspîntie în Băneasca. Venia ca din partea lui Lambu, și bietul jupîn, abia stăpînindu-și bucuria, i-a spus că acum mai rămîne să întrebe și fata.

— Că, mă știi, Mariuțo, eă, de cînd s'a prăpădit răposata, nu-î mai ies din voia Mieî nici cît un fir de păr. Mînte are destulă, casa ei, de bine, de rău, aduce cîștig spornic : așa mă rog Tatălui, să-î dea Dumnezeu noroc.

— Așa, așa... jupîne, așa zău!

Mia, cu alesăturile după război, cu migălosul meșteșug al cusăturii, cu graba de a isprăvi vre-un vilnic pentru zile mari ce aveau să vină, n'avea vreme să afle de lucruri d'astea. Știa și ea atîta : Dumineca, se gătește cu mai multă chibzuială, cu mai mult drag se duce la horă așa pe supt amiazu-ăl-mic, cînd s'a potolit furia jucătorilor înainte și joacă hora nespus de veselă, dacă se întîmplă să privească și Lambu din prag, așa peste roata lumii. Cu alți flăcăi, ar juca și parcă n'ar mai juca, și cîte odată îi vine în mînte și mai-mai ar vrea să întrebe pe cineva : domnul Lambu n'o fi știind hora? Dacă s'ar prinde și el odată! Așa, după uitătură, bănuia ea cam unde are să se prindă. Și atît. Ba, mă știa una.

Dacă avea drum în sat și trecea în zi de lucru pe lingă han, Lambu îi mulțămia așa de vesel, și fata înțelegea că vorba ei apuca drumul inimii la flăcăul hangiu.

Iar cele care se plănuiău acum, aveau să-î ajungă curînd la ureche, și gîndul de-a fi mireasă la toamnă îi infloria trandafirii din obraz.

Din partea zestrii, s'au înțeles repede. Hanul, cu locul d'imprejur, și ale casei. Iar logodna s'a făcut în casa de pe gîrlă, la ruda jupînului. Mirii au stat unul lingă altul, după obicei, au mîncat dintr'un ou, și, pe urmă, s'a scris foaia de zestre, care cuprindea toată agoniseala jupînului.

Nunta s'a hotărît cam peste vre-o lună, după culesul porumbului și cînd o ieși și țuca cea nouă.

Lui Lambu îi rîdea inima de bucurie, și acum avea un rost nespus de dulce așteptarea zilelor viitoare. Prăvălia i se părea alta, și nu mai ieșea pe drum îmbrăcat cu fitece cămașă. Se gătia mai cu grijă, își răsucia mustața în oglindă, iar drumul vieții i se deschidea înainte scaldat într'o lumină de fericire.

La cîteva zile după logodnă, Lambu era singur la tejghea ; băieții se duseseră acasă după haine de premeneală. Mia jupînului a tulit-o în sat să cumpere o cutie de «bobine» pentru urzeală. Rușinoasă, cu ochii puțin cam în pămînt, dă ea bună-ziua cu glasul cam pierdut și cere ce avea să tîrguiască. Hangiul se întîmplă că tocmai atunci nu înnemerește despărțitura raftului. Caută ici, măi scoate de dincolo teancuri de cutii, până s'a brodit culoarea și grosimea firului, după probă. ~

Ca orice mușteriu, fata întreabă de preț, și vrea să numere banii pe tejghea. Lambu o oprește cu vorba :

— Prețul ăsta e pentru alții; pentru dumneata o să coste mai mult decît indoit.

— Bine, da' ce sint eă vinovată să plătesc mai mult ?

— Acu... îi plăti mai mult ori de loc : tot acolo merge socoteala. Eă, cînd ieți din marfa mea, nu mă pune nimeni la plată; dumneata ai plăti ?

Cu vorba, Lambu a ieșit de lângă raft, s'a apropiat de logodnica lui și a cuprins-o de gît, s'o făcă mai bine să priceapă că este a ei și marfa și tot ce se află prin han. Apoi a pornit să-i spună cite un plan pentru viața casnică, și Mia asculta pe gînduri și, cînd se vedea pe drum zburînd în trăsura cu cai, lăsa capul pe umărul lui și inima nu-i putea cuprinde atîta fericire.

— Și o să mergem la nașu', să ne plimbăm pe Dimbovița...

— Și o să trăim bine în casa noastră, să stea tăticu' la noi...

Liniștea zilei la amiaz poartă pe luncă mirosul dulce de porumb cu lapte și pe drum s'aude, ca de departe, glas de om străin:

— Să vă dați gazu' măă!... gazu' și păcura, mă, ga!...

Curînd se deslușește, în cotitura uliții, căruța cu roatele înnalte. Omul stă pe scările de d'innainte, sprijinește picioarele pe cruce și îndeamnă călușei obosiți, fluturîndu-li peste spinare biciul cu coada lungă: «haar, haar, tată haaar.!»

La han, ca la vad vechiū, caii întorc drumul și răsufă apăsāt, oprind căruța lîngă streșină. În urmă, iată pe Vasile Ungureanu zumbăind din buze și abia mergînd în împleticeala de pe două cărări. Mia se dă de o parte și vrea să plece. Lambu îi spune să mai stea, să asculte sfada noului venit.

Vasile, cu pălăria veche adusă pe frunte, cu mersul lui migălos pe mai multe poteci, se cunoștea că băuse zdravăn din rodul prunilor. Și la el parcă era un făcut: beția dură zile de-arîndul. Azi se îmbăta și mine încerca să se dreagă, pentru că știa cum vine vorba: cuiū pe cuiū se scoate afară.

La scară, picioarele n'au mai putut ridica trupul nătăvălos pînă la cea din urmă treaptă, și Ungureanu a venit bleanc... pe treptele de piatră.

S'a sculat el cum a putut și a început să tainească cu scara:

— Că, mă știi tu pe mine, cine sînt eu? — Ei vezi, vezi că nu mă știi!

Atunci du-te la *dricu!* Adecă a a a, de ce să mă trîntești tu pe mine! Eu am făcut biserica voastră: vezi fierul alb peste luncă? Am lucrat, am dres, ne-am chibzuit, ca săăăăă afle omul loc pentru rugăciune: în numele Tatălui și al Fiului»...

După asta îl apuca toana de plins pe nenea Vasile, și plîngea el acoloa de i se împreunău lacrămile supt bărbie. Cînd îl vede pe Lambu în prag, se schimbă dedată. Își iea frumos pălăria din cap și vrea să sărute mina, care îl sprijină să treacă pragul. Cînd zărește pe Mia: «bună-ziua, coconiță și Dumnezeu să vă dea noroc! Am auzit așa și pe dincolo, știu eu ce-am auzit. Ia, dă-mi un rachiū!»

Nenea Vasile ură ce mai ură, înghiția de două-trei ori din litră, clipia șiret din ochi și începea o poveste de care știa el:

— Odată unu' era pe moarte, și nevasta...

Mia își luă ziua bună și se duse acasă cu marfa neplătită. Vasile face semn după ea și urnează cu povestea lui...

— Și, dacă ăst om era pe moarte, nevasta îl îngrijia și ea, cum putea. De la o vreme a simțit el că i se apropie ceasul și a sfătuit muierea: fă, eu o să mor! Tu să nu stai singură, să te măriți, da' să ieși unul tot așa de sama mea. Ea, cap de muiere cu mintea scurtă, nu se mai știa de bucurie, dar tot

a ascultat sfatul până la sfârșit. Să ieși unul așa tot cam de cincizeci de ani. După scurtă chibzuială p'afară, se întoarce ea gînditoare: mă, dacă n'oiu găsi unu, de cinzeci de ani așa ca tine, să ieșu doi de cite douăzeci și cinci?

Acî dădea Vasile Ungureanu rachiul pe gît și începea să ridă, netezindu-ș mustățile.

VI.

În luna de pregătire s'au pus toate cu rînduială la cale, și jupînul sta mai mult în prăvălie, să țină socoteala băieților. Lambu umbla în sus și în jos, sfătuia cu ăla și cu cellalt, cum să facă o nuntă vestită. Lăutarii erau o mare grijă, și pentru asta el s'a dus din vreme la oraș, a dat arvună cite un pol lui Pantilică și lui Nae, și a trimes la Stilpeni după Năstase, care făcea minuni la mese cu clarinetul.

În puțina vreme liberă, Lambu își dădea cu gîndul, cam cite mese să încapă în han, făcea socoteala ciți bani i-ar trebui pentru împlinirea cheltuielilor și se gîndia să piardă oricît, numai să facă o nuntă, să se ducă pomina. Iar, cînd se întîmpla să nu tulsească Mia la han după tîrguială până pe supt amiaz, lui i se făcea dor de ochii ei și pleca în susul girlei prin sălcii, către o casă din deal. Apa rîului curgea limpede, cîntînd bolovanilor de ducă; din ogrăzi adia vîntul cu aromă de prune coapte; începutul toamnei rumenia frunza codrului pe poale, și inima bătea puternic în pieptul plin de dragoste.

În casă, femeii lucrau pe capete și două fete zoriau de foc cu Mia să isprăvească cheița la cămașa de ginere. Lambu își făcea loc pe pat și începea să incurce fetele cu întrebări: ba, asta de ce vine așa, ba, că a cui e cămașa! Iar mireasa ridea și-l pierdea din ochi, cînd se uita la el cu privirea ei dulce și mîngîioasă.

Cu înțețeaala lucrului, treceau zilele ca părerea și s'au gătit cămășile și ele până Joi în săptămîna nunții, cînd însurăței cu nașii trebuiau să se ducă la oraș după cumpărături: ladă de mireasă, ghete, cizme de socru, și cite și mai cite. Lunecau iute banii din buzunar, și negustorii se uitau cu ochii galeși la mireasa cea nouă. Cite unul, mai îndrăzneț, arunca și vorbe ca de nuntă, cînd mireasa pleca ochii în podeală și se înroșia ca un trandafir.

Sîmbătă, la ziua jumătate, lăutarii s'au dat jos din poștalionul încărcat, au cloncănit de citeva ori din lăute, și au început în curtea hanului cîntecul de nuntă, apoi au intrat unul după altul, dînd *bună-dimineața*, după obicei, și căutînd fiecare să-și facă loc, cam unde-î era tovarășul de cîntare.

Nae al lui Nițoiu, vestit în județ pentru cîntecele de joc, a fost trimes la mireasă, la brad. Pantilică, cu banda lui, a rămas să umble cu ginerele prin sat, iar alții s'au dus cu flăcăii, să meargă cu plosca pe dealuri.

După regulă, Iosif era acoloa cu briciul ascuțit, să bărbierească pe ginere. Fîndcă e cea din urmă bărbierire ca flăcău, are cîntec făcut anume. Pantilică se încorda, sucia din cuie, să potrivească coardele, trăgea cu arcușul pe două odată, și pornia lin, duios, plîngător, un nespus de dureros cîntec de jale:

Foaie verde de dudău,
Bine mai trăiam flăcău !
Încălecăm calu' mieu
Și-l opriam unde vream eu.

Lambu asculta, se gândia la viața șobodă de flăcău fără multă grijă, la drumul necunoscut pe care pornia acum cu tovarășa de traiu, la greutatețile ce vor veni, la nesiguranța viitorului: iar lăutarul îi da mai departe cu vorbele:

Cînd eram odată june,
Știam floarea cum se pune!
O puneam după ureche
Și porniam sara la fete,
O puneam mai la o parte :
Nevestele-și făceau moarte.

Cînd s'a sculat după scaun, s'a răstogolit două lacrimi pe obrazul flăcăului. Lăutarul își împlinise chemarea, făcuse pe ginere să plîngă, parcă ar fi purtat mărgele, cînd era tînăr, și bacșișul căpătat îl făcea să bănuiască de pe acum cu ce fel de nuntă are a face.

Supt seară de tot, pînă pe murgite, umbla și ginerele cu plosca prin sat. Lambu a făcut și el cum era obiceiul. Cu cîțiva flăcăi și cu lăutarii cei mai buni, au pornit pe ulița satului, chiuind la porțile cu fete mari în casă și oprind oamenii pe drum, să încerce gustul băuturilor de la nuntă. Unde erau cîni răi, se făcea nespusă hărmălaie în curte, viorarii înaintau fricoși pe lîngă zidul pivniței, și cite-un cobzar se făcea îndărăt, amenințînd cu scula lui zdrăngănitoare. Flăcăii se purtau curajoși, iar în casă îndemnau la băutură și pe cei mici și pe cei mari.

În curînd, iar, la ginere acasă, unde se făcea *fedeleșul*, petrecerea cea de pe urmă a ginerelei ca flăcău. Cînd era mai-mai încărcată masa cea mare, mirele pornia cu însoțitorii, să aducă nunii cu alaiu. Apoi urmă cheful bărbătesc al oamenilor însurați și al flăcăilor, cari s'a răstogolit cu vestitul prin sat.

(Va urmă.)

I. BOTENI.

CUGETĂRI.

De cele mai multe ori atîta călătorește numai din adevăr, cît se poate prinde pe ăripile largi ale minciunii.

*

Legea e numai atîta cît este jugul ce împiedecă de a intra în grădină pe porcul, care rămîne însă tot porc.

X.

SONET

*Îmi place să m'afund în gândul unii
 Visate fericiri ce, mă 'mpresoară
 De a ei caldă, dulce primăvară:
 Mă 'mbăt atunci de vrăjile minciunii,*

*Și aflu-ascunsă 'n suflet o comoară,
 Ce n'o răpește zbuciumul furtunii,
 Nici lupta ce-o încing în jur nebunii,
 Nici vremea ce în calea ei doboară*

*Tot sarbădul îndemn al omenirii,
 Nemulțămît cu ce se'nchide 'n zarea
 Îngustă din clipitele de spume.*

*Aș măi putea purta povara firii
 De nu mi-ar da gându'n zbuciumarea
 Luă fără țerm o viață și o lume?*

C. SP. HASNAȘ

PORTUL NAȚIONAL

Chestia portului național a fost discutată pe ici pe colea, din cînd în cînd, însă nici-odată cu atîta interes și pătrundere după cit ar fi trebuit. Și apoi chiar puținii aceștia cari au arătat oarecare dragoste portului național, au făcut aceasta doar măi mult așa pentru că era la modă, pentru că chiar Maiestatea Sa Regina României s'a îmbrăcat astfel și s'a interesat cîndva de acest port al țerii, și nici de cum din îndemnul pornit din credința că și păstrîndu-ni portul național vom putea să ne ferim de peire în sate.

Toți orășenii și cea măi mare parte dintre feciorii satelor lustruiți cu oarecare instrucție au crezut și încă cred că e măi onorabil lucru să-și lepede portul național, în schimbul unui alt port străin, fie el oricare... Și cei din urmă se leapădă de haina țerii, de haina locului de baștină și se schimonosesc fel și chip, numai și numai ca să fie la modă, și fără să bănuiască că prin aceasta fac rău popoului în mijlocul căruia trăiesc, servindu-i de pildă și în această faptă rea ca în multe altele. Dar poate cei cari vor ceti rîndurile acestea se vor întreba nerăbdători, cam ce primejdie mare aș vedea eu în schimbarea portului național; deci, iată, o presint răpede și

în mai multe fețe, așa cum se arată oricărui om care, trecînd prin lumea aceasta, se întrebă de rostul tuturor lucrurilor.

1) Mai întîiu, lepădarea portului național ne duce la ruina economică prin faptul că portul străin sfarmă toate meșteșugurile casnice, în lipsa căroră populația satelor se strică trupește și sufletește, petrecîndu-și timpul prin cîrciumi și în alte localuri de peire.

Deosebit de aceasta, «nemțitul», pe lingă banii pierduți în deprinderea atitor viții, apoi mai aruncă alții și pe tot felul de putregaiuri străine, cu care crede că-î stă mult mai frumos de cum i-ar sta cu straietele trainice și frumoase pe care erau deprinși să le poarte ai lui, din moși-strămoși.

2) Portul străin în care ne-am grăbit cu toții să ne îmbrăcăm, ne ucide înainte de vreme, ne degenerează. Să dovedesc. Natura a îngrijit ca orice vietate să imbrace un port potrivit locului în care-și duce viața, pentru ca prin aceasta să fie cît mai ferite de dușmani și nevoi, să aibă decî o viață cît mai lungă și ușoară de purtat. Iată de ce brotăcelul își schimbă culoarea pielii potrivit cu culoarea frunzelor în care trăiește, și atitea alte vietăți, pînă la viermușorii cei mai mici, au anume îmbrăcăminte care le apără de toți dușmanii și de toate întîmplările.

Potrivit acestei legi firești, și omul a căutat să-și croiască o anume îmbrăcăminte care să fie potrivită cu felul lui de traiu și cu toate nevoile cerute de mijlocul încunjurător. Astfel, diferitele națiuni, locuind în deosebite puncte ale globului, deosebite în climă și toate celelalte cerinți de viață, și-au croit îmbrăcăminte potrivită nevoilor vieții lor. Iată dar de ce nu toate popoarele au avut portul la fel și nici nu trebuie să-l aibă, ci, în interesul vieții lor, se cade să-și păstreze portul acela croit de experiența unei vieți de mii de ani.

Doamne, și cît de sănătoasă e îmbrăcăminte noastră națională, compusă din cămașa albă, largă la mînece și deschisă la piept pînă aproape de mijlocul unde o împresoară cingătoarea de bete, din părechea de itari sau cioareci, tot albi, și din pălărioara de pîslă ori de paie cu marginile largi, dătătoare de umbră, iar, în picioare, opinca, ghiata ori... desculțul.

Ei bine, toți ciți au purtat mai mult timp în viața lor această îmbrăcăminte și apoi au împrumutat alta străină, au putut, cred, să vadă cît de mare rău ni aduce portul împrumutat, mai ales în timpurile călduroase ale verii.

În acest anotimp portul nostru desprețuit, prin albul lui frumos ni apără trupul de dogorea soarelui și ajută ca sudoarea să se împrăstie pe nesimțite; iar haina străină de care ne-am îndrăgostit fără nici-un rost, cu croiala, strîmtă ne coace ca în cuptor, scaldîndu-ne de sus pînă jos în sudori omoritoare.

Ei unde vom ajunge cu portul acesta de împrumut? De bună samă că am fi în mormînt mult mai înainte, de cum am ajunge dacă ni-am păstra portul național, care, atit cel de vară, cît și cel de iarnă, e mult superior celui străin.

Acum, cînd orișicine vede marele folos al portului național, cred c'ar fi nemerit să arătăm cum am putea să ni mai păstrăm portul

național acolo la sate, pe unde, de asemenea, a început să pătrundă sărăcia portului străin.

Se știe că, pentru diferite interese, au pătruns în mijlocul poporului mulțime de străini, ori de înstrăinați, cari, pe lângă multe alte păcate, au adus cu ei și portul nemțesc, pe care mulți din sătenii, fără să-și deie socoteală de marea greșală ce o fac, l-au împrumutat mai răpede de cum și-ar închipui oricine. Și, de altfel, dacă chiar învățătorii, preoții — prin copiii și soțiile lor — și ceilalți fruntași ai satelor se îmbracă așa, de ce nu s'ar îmbrăca și sătenii la fel, cînd ei cred pe fruntașii lor mai cu cap și deci în destulă măsură să știe cum e mai frumos și mai bine să te îmbraci.

Iată dar unde stă pricina schimbării portului pe la sate. Astfel fiind lucrul, și dovedit fiind că numai folositor nu e pentru neamul nostru să-și lepede portul cel vechiu, eu cred neredit ca autoritățile respective să impună tuturor funcționarilor mici ce trăiesc pe la sate, a se îmbrăca în portul locului, sau în cel național mai obișnuit.

Și n'ar fi rău ca și preotul să se poarte, ca în unele părți ardelenene și în munții munteni, prin Muscel, la fel cu sătenii, rămînînd ca portul obligator să-l aibă numai în timpul ofierii diferitelor servicii. Și, pentru ca întoarcerea la portul național să se facă cît mai ușor, ar trebui ca pe lângă fiecare școală sătească să fie cite o maistră de lucru; nu ca acele de azi care nu știu decit să aducă mode străine în sat, ci fete cuminiți de prin sate, care să știe țese, croi și coase toate cele de nevoie ale portului național.

Și să nu se creadă că ar avea cineva să păgubească dintr'o reformă făcută în sensul acesta. Cel care scrie aceste rînduri, după zeci de ani de port străin, s'a întors la portul național, despre care s'a incredințat că e mult mai ieftin și mult mai sănătos. Dar unde mai puî că, după citeva luni de schimbare, flăcăii și fetele satului au început să se îmbrace la fel cu cel pe care-l credeaș ei mai cu vază din tot satul, și am credința că în toate părțile s'ar petrece același lucru.

De altfel, fruntașii satelor au datoria patriotică să se întorcă iarăș la portul național, chiar de nu s'ar impune de autorități, căci prin aceasta se va face un mare serviciu neamului, scăpînd poporația satelor de luxul care o aduce la sapă de lemn.

Asemenea ar fi de dorit ca nici condeiele celor ce scriu pentru popor să nu mai îndemne — cum a făcut d-na Nădejde — să se îmbrace sătencele cu diferite gătelii, cu ilice și șorturi de catifea, ca nu știu care țerance străine, căci, oricît de harnice și de cu rost la treabă ar fi, tot mai folositor e să-și păstreze portul lor național care e atît de frumos, incît Regina țerii nu s'a rușinat să-l poarte.

Crezînd că aceste rînduri vor fi de vre-un îndemn cu folos pentru mulțimea satelor, am îndrăznit de le-am scris.

UN FECIOR DE ȚERAN

adecă, — prin indiscreția redacției —

I. CIOCIRLAN.

STRIGĂTUL OCEANULUI

— DUPĂ JOSE-MARIA DE HEREDIA —

*Un far cu flacări albe bătrînul astru pare...
Din Raz pîn'la Penmarca tot țermul 'nalt de humă
În aburî deși se'neacă... și'n larg avînt se'ndrumă,
Prin vînturî furtunoase, frumoși pescari de mare *!*

*Se'ntrec în muget aspru talazele amare
Supt coama lor măreață de scîpitoare spumă,
Și'n descărcări de tunet se 'mprăstie în brumă
Împodobind cu pene, departe, stînci fugare...*

*Lăsatu-mi-am s'alerge cu valurile 'n zare
Și valul mieu de gîndurî, de vise fărîmate,
Pe-a căror groapă, astăzi, păreri de rău în floare.....*

*Și mi-a vorbit oceanul cu glas blajin de frate,
Căci tot același STRIGĂT ce-l scoate el amarnic
De ani lîndreaptă omul spre cer, — în veci zădarnic!*

ȘTEFAN BRABORESCU.

CRONICA

I. Cărți.

Rime foarte bogate, versul cel mai sigur de el însuși, o fantasmă originală și puternică, pe care însă poetul însuși n'o poate urmări și stăpîni pînă la capăt, clipe de duioșie care te mișcă adînc, — acestea sînt însușirile volumului de poezii al d-lui I. Birseanu, apărut de curînd la «Luceafărul» din Pesta. Îi lipsește doar acestui scriitor măsura și sinceritatea pentru a ocupa cu adevărat un loc de frunte în literatura noastră tînără.

* E folositoare broșura «Biserica Romînă» a preotului ardelean Trandafir Scorobeț, prin care se pot căpăta cunoștinți sumare despre rosturile materiale ale unei biserici.

* Deputatul dr. Iuliu Maniu a strîns într'un volum, tipărit la Blaj, discursurile, în număr de nouă, pe care le-a ținut în Parlamentul din Pesta, în cursul lunilor Maiu, Iunie și Iulie trecut.

* Credeam că am lămurit chestia cronicelor muntene. Se pare că nu, căci în *Contribuțiuni la studiul cronicelor muntene*, (București, 1906), d. C. Giurescu, care a făcut și studii la Viena, crede că mai toate concluziunile mele trebuie înlăturate. În argumentarea sa, se ajută cu cărți și cer-

* Goelanzî.

cetări pe care n'am socotit că ar trebui să le mai aducem în discuție, dar ai căror autori au fost mai fericiți decît mine. Altfel, d. Giurescu arată și cu acest prilej că-și adună sirguincios informația și că are aptitudini pentru critică, — și chiar pentru hiper critică. O observație: românește, nu m'am iscălit nici-odată *Jorga*, cum scrie consecvent d. Giurescu.

II. Reviste.

Într'un articol din «Gazeta de Duminecă» (Șimlău), no. 35, al d-lui Sever Dan, se spune răspicat că pregătirea culturală deosebită și necunoașterea împrejurărilor din fiecare frîntură a neamului crează încă o prăpastie între Romîni din deosebitele țeri, că Ardeleanul venit în țară e primit rece în București și dușmănos în provincie și că bietul om ajunge acolo, încît să se *bucure*, cu toată rușinea ce simte, de vorba *străină* din țara lui, pe care o aude întimplător.

* Cîntarea «În Munți» pe care o dă d. Goga în n-l jubilar al «Luceafărului» se așează printre cele mai frumoase ale lui și, pusă în alăturare cu alte poesii mai nouă ale poetului, arată deslușit care e genul de inspirație pe ăripile căruia el se poate ridica în adevăr la înălțimile cele mai mari.

* No. 8—9 al «Junimii literare» din Cernăuți cuprinde note din viața Romînilor răspîdiți prin Serbia, o prea frumoasă baladă culeasă de părintele Marian și un prim-articol de d. G. Tofan, care recomandă ținerea de cursuri universitare în vacanța aici la noi, în România, pe la cutare răcoroasă mănăstire, plină de multe amintiri: bună idee și care poate-și va aduce roadele în anul viitor.

* În «Familia» (Oradea-Mare), No. 90, o foarte bună descriere a adunării din Lipova a «Societății pentru fondul de teatru».

* În «Revista asociației învățătorilor», VII, 2—3, d. L. Măricaș în-deamnă pe colegii săi să se dezberă de păcatul de ambiție de a scoate reviste didactice nouă și li dă sfatul de a se strînge la zisa «Revistă».

* În Blaj a început să apară «Revista politică și literară», în care dă tonul d. Aurel Ciato, care pare însuflețit de idei bune. Colaborează dd. Sadoveanu, Ciura și Scurtu. D. Nerva Hodoș dă cîteva rînduri asupra ortografiei. Se reproduce frumosul articol al d-lui Stahl din «Stenograficul».

III. Ziare.

Din No. 93 al «Telegrafului romîn» (Sibiu) se începe tipărirea unui excelent studiu al d-lui Onisifor Ghibu asupra publicațiilor periodice de cuprins bisericesc ale Romînilor.

* «Universul» din 26 August publică un articol al d-lui I. Scurtu despre petrecerea «junilor» din Brașov. Organizarea și luptele lor merită a fi studiate comparativ, fiindcă ele înfățișează, de sigur, urmele unei vechi realități, împrumutate din vecina Țară-Românească.

N. IORGA.